

Nr 776

Av herrar Sundin och Jonasson, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 159, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 27 maj 1955 (nr 256) om investeringsfonder för konjunkturutjämning, m. m.

(Lika lydande med motion nr 937 i Andra kammaren)

Erfarenheterna från senare år har givit vid handen att investeringsfonder i förening med vissa särskilda skattelättnader kan vara av stor betydelse för en aktiv konjunkturpolitik. Under konjunkturavmattningen 1958—1959 kunde fonderna i kombination med investeringsavdragen användas som ett verksamt medel att stimulera till investeringar och därmed ökade sysselsättningsmöjligheter. Ett uttryck för instrumentets betydelse i konjunkturdämpande syfte har man fått genom tillämpningen av de särskilda fondavsättningsbestämmelserna vid 1961 och 1962 års taxeringar, då extra inbetalningar av fondmedel till riksbanken medförde extra avdrag vid taxeringen.

I den föreliggande propositionen nr 159 föreslås vissa ändringar i syfte att ytterligare effektivisera investeringsfonderslagstiftningen. I stort sett torde förslagen i propositionen kunna sägas vara en förbättring i förhållande till de gällande bestämmelserna. Särskild uppmärksamhet förtjänar härvid de nya möjligheterna att taga investeringsfond i anspråk för överföring till lagerinvesteringskonto. Det är givetvis angeläget att i investeringsfonderslagstiftningen införes möjligheter att främja en konjunkturpolitiskt önskvärd lageruppbyggnad. Såsom framhållits i propositionen bör de nya bestämmelserna på detta område betraktas som en försökslagstiftning. Det kan dock vara anledning att befara, att det i propositionen föreslagna investeringsavdraget på endast 10 procent av lagerökningens värde kommer att visa sig otillräckligt för den avsedda konjunkturstimulansen. Investeringsfondersutredningens förslag om ett investeringsavdrag på 20 procent var enligt ett flertal remissinstanser alltför litet med hänsyn till de stora kostnader som är förenade med lagerhållning. Det torde, såsom det också förutskickats i propositionen, bli anledning att inom relativt snar framtid ompröva bestämmelserna, sedan vissa erfarenheter vunnits.

Såväl i investeringsfondersutredningen som i propositionen har diskuterats frågan om att utsträcka möjligheterna till investeringsfondersuppbyggnad även till fysiska personer. Både utredningen och departementschefen avvisar

emellertid en sådan lösning. Den enda ändring som i nämnda avseende föreslås i fråga om giltighetsområdet är att vid sidan av aktiebolag och ekonomiska föreningar även sparbanker skall omfattas av investeringsfunds-lagstiftningen. Enligt departementschefen bör denna lagstiftning även i fortsättningen avgränsas till proportionellt beskattade. Från konjunkturpolitisk synpunkt skulle det enligt propositionen vara relativt litet att vinna på att avsättningsrätten utsträckes till progressivt beskattade. Det anges t. o. m. som en väsentlig fördel att investeringsfonderna förbehålles bolag och ekonomiska föreningar. Det stora flertalet enskilda jordbrukare och rörelseidkare liksom också handels- och kommanditbolagen ställes alltså härigenom utanför de möjligheter som investeringsfunds-lagstiftningen erbjuder.

I propositionen föreslås dock vissa nya generella regler av särskilt intresse för de enskilda rörelseidkarna. Investeringsfunds-lagstiftningen skall enligt propositionen kompletteras med bestämmelser om ökade avskrivningar och extra avdrag utan samband med fondavsättningar. Kungl. Maj:t skall, om läget på arbetsmarknaden påkallar det, äga besluta att rörelseidkare och jordbrukare som under viss tid anskaffar maskiner och inventarier får vid taxeringen åtnjuta avdrag för extra avskrivning (initialavskrivning) å dessa tillgångar med 30 procent och ett särskilt investeringsavdrag motsvarande 10 procent av anskaffningskostnaden. Dessa bestämmelser skall sålunda gälla för såväl juridiska som fysiska personer.

De föreslagna generella reglerna innebär en väsentlig förbättring för de progressivt beskattade företagargrupperna. Dessa kan härigenom tillföras ett 10-procentigt investeringsavdrag för maskininvesteringar motsvarande 10-procentavdraget enligt investeringsfunds-lagstiftningen. Men fortfarande kvarstår en diskriminering av de mindre företagen. Någon motsvarighet till investeringsfunds-lagstiftningens investeringsavdrag i fråga om byggnader och lagerökning står inte till förfogande för de mindre företagen. Inte heller torde de vid de föreslagna bestämmelserna kunna beredas möjlighet till sådant särskilt extra avdrag vid den statliga inkomsttaxeringen som tillämpades för vinststeriliseringen vid 1961 och 1962 års taxeringar.

Enligt vår mening bör de beskattningsbestämmelser som reglerar näringslivets förhållanden inte favorisera vissa företagsformer och diskriminera andra. Bestämmelserna bör vara så utformade, att alla företag får i stort sett samma konkurrensmöjligheter. Det synes oss därför nödvändigt att fysiska personer beredes så långt möjligt samma förmåner som investeringsfunds-lagstiftningen ger aktiebolag och ekonomiska föreningar. I såväl Norge som Danmark har fysiska personer möjligheter att göra avsättning till investeringsfonder. Motsvarande möjligheter bör kunna öppnas även för vårt lands vidkommande.

I viss utsträckning skulle givetvis en rättvisare utformning kunna uppnås genom en utvidgning av de generella reglerna. På den vägen kan dock

inte en tillfredsställande lösning vinnas. Liksom för aktiebolag och ekonomiska föreningar måste det även för de mindre företagen anses vara ett primärt intresse att de får möjligheter att bygga upp medel för olika investeringsändamål. Departementschefen har framhållit att en sådan uppbyggnad inte bör få utnyttjas för progressionsutjämning. Naturligtvis har progressionsutjämningen ett annat syfte än det som avses med investeringsfunds-lagstiftningen. Då progressionsutjämningen är ett angeläget krav för de progressivt beskattade företagen, kan det dock enligt vår mening inte vara fel att detta syfte delvis tillgodoses samtidigt med att ett effektivt instrument skapas för uppbyggnad av medel för investeringar. I allmänhet torde medelsuppbyggnaden för investeringarna vara det primära behovet.

Den lösning som vi vill förorda är att fysiska personer beredes möjligheter att avsätta medel på särskilt investeringskonto. De bestämmelser som gäller för skogskontot bör härvid kunna tjäna som riktmärke. Med ett sådant investeringskonto bör kunna förenas i stort sett de bestämmelser i fråga om medelsavsättning och investeringsavdrag som gäller för investeringsfonderna. Dylika möjligheter för de enskilda rörelseidkarna och jordbrukarna måste tillmätas stor betydelse ur konjunkturpolitisk synpunkt. En sådan utformning torde också tillgodose kravet på erforderlig enkelhet i tillämpningen. Ifrågakarande spörsmål bör skyndsamt utredas.

Av särskilt värde är uttalandet i propositionen om att investeringsfonderna och de generella reglerna skall kunna användas i lokaliseringpolitiskt syfte. Nuvarande investeringsfunds-lagstiftning lägger, såsom framhålles i propositionen, inte hinder i vägen för att medgivande att taga fonder i anspråk begränsas till företag inom vissa områden. Någon sådan selektiv användning har emellertid inte förekommit. Departementschefen har emellertid nu understrukt möjligheten av en selektiv användning av såväl investeringsfonder som generella avdrag i lokaliseringpolitiskt syfte. För investeringsfondernas vidkommande kan detta syfte i hög grad främjas genom de i propositionen föreslagna möjligheterna att överföra investeringsfond till dotterföretag eller systerföretag.

Enligt propositionen skall emellertid det 10-procentiga investeringsavdraget gälla även för investeringar som har särskild lokaliseringpolitisk betydelse. Det är enligt vår mening otillräckligt för att en framgångsrik lokaliseringspolitik skall kunna föras i områden som har bristande sysselsättningsmöjligheter. Ett förhöjt investeringsavdrag synes oss i sådana fall nödvändigt. En höjning av investeringsavdraget med 10—15 procent torde vara erforderlig, i vissa fall till ytterligare högre procentsats. För en framgångsrik lokaliseringspolitik torde det dessutom vara nödvändigt med skattelättnader för nystartade och utvidgade företag under en följd av år, exempelvis under de fem första åren. Sådana åtgärder till främjande av en önskvärd lokalisering har med framgång tillämpats på annat håll.

Den pågående utredningen rörande näringslivets lokalisering torde in-

om kort vara färdig med sitt arbete. Det kan förutsättas att de här berörda spörsmålen uppmärksammas av utredningen. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att efter prövning av utredningens betänkande framlägga förslag till förhöjt investeringsavdrag och andra skattelättnader, som kan finnas nödvändiga för en aktiv lokaliseringspolitik. Bestämmelserna bör därvid göras tillämpliga även för det av oss förordade investeringskontot för fysiska personer.

Enligt gällande bestämmelser kan Kungl. Maj:t, om särskilda skäl föreligger, medge företag som direkt eller genom dotterföretag driver rörelse i utlandet att taga investeringsfond i anspråk för kostnader, ägnade att främja avsättningen utomlands av varor som företaget här i landet tillverkar. Såsom investeringsfondsutredningen redovisat har i motsvarande norska lagstiftning utförts bestämmelser om skattefria fondavsättningar för bl. a. bearbetning av marknader i utlandet. Företag som ensamma eller tillsammans med andra arbetar med sikte på exportmarknaden kan härigenom lättare finansiera marknadsbearbetningen i utlandet. Bestämmelserna har motiverats av hänsyn till förändringarna i marknadsförhållandena och till den skärpta konkurrens som kan förväntas inträda. De för vårt land gällande bestämmelserna är sålunda avsevärt restriktivare än motsvarande norska.

Såväl investeringsfondsutredningen som departementschefen har emellertid avvisat en utvidgning av möjligheterna att använda investeringsfonderna för marknadsbearbetning i utlandet. Såsom Sveriges hantverks- och industriorganisation framhållit i sitt remissyttrande måste det emellertid anses i hög grad önskvärt, att de företag som är inriktade på export stimuleras till ytterligare ansträngningar att öka sin avsättning utomlands. En dylik exportfrämjande politik skulle utan tvivel bli av stort värde inte minst för de många mindre företag vilka arbetar som underleverantörer till exportindustrien. Investeringsfonderna synes oss med fördel kunna utnyttjas för marknadsbearbetning i utlandet av företag ensamma eller tillsammans med andra. En mindre restriktiv utformning av ifrågakvarande bestämmelser bör sålunda på nytt övervägas.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 159 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

1) om skyndsamt utredning angående möjligheter till investeringskonto för fysiska personer med mot investeringsfondslagstiftningen svarande bestämmelser om medelsavsättning och investeringsavdrag i enlighet med vad ovan anförts;

2) om att Kungl. Maj:t efter prövning av kommitténs för näringslivets lokalisering kommande betänkande måtte framlägga förslag till förhöjda investeringsavdrag och andra skattelättnader, som kan finnas erforderliga för en aktiv

lokaliseringspolitik;

3) om skyndsam prövning angående vidgade möjligheter att använda investeringsfondsmedel för marknadsbearbetning i utlandet enligt motionens syfte.

Stockholm den 7 maj 1963

Sven E. Sundin

Bertil Jonasson